

Doprinos sustava socijalne skrbi Grada Zagreba u stvaranju demenciji prijateljske zajednice

Prema Popisu stanovništva iz 2021. u Zagrebu žive 158.773 osobe u dobi 65 i više godina koje čine 20,7 % ukupne zagrebačke populacije. Osobe u dubokoj starosti (85 i više godina života) bile su 2021. godine zastupljene s udjelom od 10,9 % ukupnog broja starijih osoba u gradu Zagrebu (Državni zavod za statistiku, 2022.). Dugovječnost Zagrepčana vidljiva je i u broju osoba u dobi od sto i više godina koje su u evidenciji popisa birača u 2022. godini bile zastupljene s čak 501 stogodišnjakom (339 žena i 162 muškaraca). Uz trend starenja stanovništva sve učestalija je i pojavnost Alzheimerove bolesti i drugih oblika demencije. Prema najnovijim epidemiološkim procjenama, u Hrvatskoj oko 90.000 osoba boluje od nekog tipa demencije, s tim da je među njima najveći broj onih koji boluju od Alzheimerove bolesti. Procjenjuje se da u Zagrebu živi oko 17.000 stanovnika oboljelih od demencije, a svjetski stručnjaci predviđaju da će se svakih 20 godina ova brojka udvostručivati. Navedeni podatci upućuju na potrebu usmjerenja cjelokupnog društva i javnih politika na osiguravanje primjerene skrbi za oboljele te kreiranje usluga u cilju pružanja podrške obiteljima koje se svakodnevno suočavaju s preprekama i poteškoćama u brizi za svoje oboljele članove. Osoba oboljela od demencije nastavlja nakon dijagnoze **živjeti suočena s činjenicom** da će godinama živjeti s bolešću koja u svakom pojedinom stadiju utječe na sve aspekte života. Upravo zbog toga nužno je osigurati pravovremene, dostupne te individualizirane socijalne usluge s ciljem dostojanstvenog života do njegova samog kraja. Pritom je zadatak Gradskog ureda za socijalnu zaštitu,

SOCIJALNA SKRB

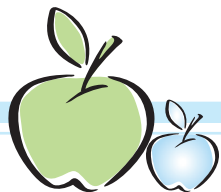
Tko ostvaruje pravo na pomoć u kući?

zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom Grada Zagreba stvaranje zajednice koja osigurava usluge oboljelima od demencije koje će im omogućiti što dužu aktivnost i život u vlastitom domu. Sukladno tome, planiranje mjera i aktivnosti u cilju osiguravanja skrbi za osobe koje boluju od različitih oblika demencije, nezaobilazan su i važan sadržaj svih strateških dokumenata koji su doneseni u proteklom periodu.

Potreba podizanja kvalitete života oboljelih od demencije i članove njihovih obitelji istaknuta je i u prvoj Zagrebačkoj strategiji za unapređenje kvalitete života osoba starije životne dobi za razdoblje od 2020. do 2024. i to u sklopu različitih mjera, poput: osiguravanja specijaliziranih odjela za oboljele od Alzheimerove bolesti i drugih demencija u domovima za starije osobe u nadlež-

nosti Grada Zagreba, razvijanje usluga usmjerenih življenju osoba starije životne dobi u vlastitom domu, osiguravanje kapaciteta za privremeni smještaj osoba starije životne dobi u svrhu kriznog smještaja te omogućivanja predaha neformalnim njegovateljima i organiziranja rane detekcije demencije u korisnika usluga domova za starije osobe.

U suradnji s domovima za starije osobe te drugim značajnim dionicima, posebice organizacijama civilnog društva, Grad Zagreb nastoji lepezom različitih usluga omogućiti osobi oboljeloj od demencije što duži život u vlastitom domu, u sigurnom i poznatom okruženju. U početnom stadiju bolesti oboljelima su na raspolaganju izvaninstitucijske usluge koje preveniraju socijalnu isključenost, doprinose usporavanju tijeka bolesti te poboljšavaju kvalitetu

života oboljele osobe, ali i članova obitelji koji o njoj skrbe. Riječ je o mogućnosti uključivanja u brojne aktivnosti gerontoloških centara Grada Zagreba putem programa podrške u lokalnoj zajednici. Aktivnosti su dostupne u prostorima mjesnih odbora, župa i drugih prostora gradskih četvrti, a u koordinaciji devet domova za starije osobe koji su u nadležnosti Grada Zagreba (Dom za starije osobe Centar, Dubrava, Maksimir, Medveščak, Peščenica, Sveta Ana, Sveti Josip, Trešnjevka i Trnje). Raznovrsne kreativne radionice i društvene igraonice doprinose poboljšanju odnosno očuvanju preostalih kognitivnih funkcija, a jednako su važne i rekreativne skupine budući da bolest u svojem tijeku prati gubitak tjelesnih sposobnosti, pokretljivosti i snage. Važno je istaknuti vrijednost gerontoloških centara Grada Zagreba s obzirom na to da su za njihove korisnike aktivnosti besplatne.

Za oboljele od demencije koji u određenim segmentima života više nisu u mogućnosti samostalno se brinuti o sebi, dostupne su usluge pomoći u kući te usluga boravka. Riječ je o najhumanijim oblicima skrbi kojima se omogućava da oboljeli što duže živi u vlastitom domu te se ujedno prevenira (prerana) institucionalizacija.

U okviru usluge pomoći u kući dostupna je usluga gerontodomačice (organiziranje prehrane, obavljanje kućanskih poslova, održavanje osobne higijene u kući korisnika te zadovoljavanje drugih potreba) i/ili svakodnevna dostava gotovog obroka. Pravo na besplatnu uslugu može se ostvariti sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi (temeljem rješenja Hrvatskog zavoda za socijalni rad), Odluci o socijalnoj skrbi Grada Zagreba (temeljem rješenja Gradskog ureda za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom) ili putem gerontološkog centra Grada Zagreba u najbližem domu za starije osobe prema mjestu stanovanja oboljelog. Oni koji ne ispunjavaju uvjete za priznavanje prava na besplatnu uslugu pomoći u kući, mogu se izravno obratiti domu za starije osobe te ugovoriti pružanje usluge gerontodo-

mačice za 6,64 eura po satu, odnosno dostavu ručka za 3,98 eura po obroku. Socijalna usluga boravka pruža se u tri doma za starije osobe koji su u nadležnosti Grada Zagreba (Dom za starije osobe Medveščak, Sveta Ana i Sveti Josip), ukupnog kapaciteta za 65 korisnika. Usluga obuhvaća aktivnosti socijalnog rada, psihosocijalne rehabilitacije, aktivnog provođenje vremena i radne aktivnosti, prehranu (doručak, ručak, međuobrok), brigu o zdravlju, njegu, održavanje osobne higijene te organizirani prijevoz, a pruža se funkcionalno ovisnom korisniku kojem je zbog Alzheimerove bolesti ili druge demencije (srednji/srednje teški stadij bolesti) potrebna pomoć i nadzor druge osobe u zadovoljenju potreba. Prema dnevnom trajanju usluge razlikujemo poludnevni boravak (od četiri do šest sati) i cjelodnevni boravak (od šest do deset sati). Cijena poludnevnog boravka iznosi 252,17 eura, a cjelodnevnog 291,99 eura mjesečno. S obzirom na specifičnost tijeka bolesti, moguće je ugovoriti uslugu boravka i po danu u iznosu od 19,91 euro. Kako bi usluga bila dostupnija, domovi su u mogućnosti organizirati i prijevoz korisnika usluge boravka uz osiguranu pratnju u iznosu od 53,09 eura mjesečno.

Pored navedenih socijalnih usluga važno je istaknuti kako oboljela osoba s ostvarenim pravom na doplatku za pomoć i njegu, odnosno osobnu invalidninu temeljem rješenja Hrvatskog zavoda za socijalni rad, ostvaruje pravo i na dodatnu novčanu pomoć Grada Zagreba (novčana pomoć korisnicima doplatka za pomoć i njegu i korisnicima osobne invalidnine). Korisnicima koji su ostvarili pravo na doplatku za pomoć i njegu u punom iznosu i smanjenom iznosu, kao

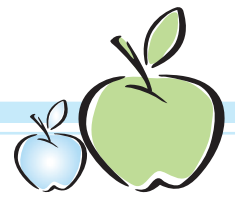
i korisnicima osobne invalidnine dodatno se mjesečno isplaćuje 26,54 eura pomoći Grada Zagreba.

Osobama čija je bolest uznapredovala do srednjeg i srednje teškog stadija, potrebna je pomoć u svim segmentima života. Pomoć se osigurava putem usluge smještaja u specijaliziranom odjelu s potpunom skrbi educiranog multidisciplinarnog stručnog tima tijekom 24 sata uzimajući pritom u obzir individualne potrebe korisnika. Od 2015. do danas Grad Zagreb uložio je znatne napore kako bi u postojećim domovima za starije osobe iz svoje nadležnosti osigurao takve odjele. Iako je dinamika adaptacija prostora sporija od naših nastojanja i potreba, danas ipak u okviru četiri doma (Dom za starije osobe Medveščak, Maksimir, Park i Sveta Ana) imamo uspostavljeno ukupno šest odjela za 84 korisnika. U navedenim se domovima uz odjele nalaze i multisenzorne sobe opremljene ciljanim uređajima koji omogućuju oboljelima od demencije iskustvo izravne interakcije sa svojom okolinom te doživljavaj osjećaja zadovoljstva putem taktilne, vestibularne, vizualne, auditorne i olfaktivne senzoričke obrade.

Do kraja 2023. planiramo otvoriti dodatne kapacitete u novoizgrađenom domu za starije osobe u Markuševcu (za 12 korisnika) s multisenzornom sobom. S obzirom na specifičan visoko individualizirani stručni pristup, cijena usluge smještaja viša je od ostalih usluga smještaja i jedinstvena u svim domovima te iznosi 929,06 eura mjesečno za dvokrevetnu sobu i 995,42 eura mjesečno za jednokrevetnu sobu.

Istovremeno s izradom projektne dokumentacije za adaptacije prostora u postojećim domovima za starije osobe u nadležnosti Grada Zagreba, u svim novim projektima za izgradnju domova također se planiraju specijalizirani smještajni kapaciteti za oboljele od demencije.

Odmakli (treći) stadij bolesti dovodi do potpune ovisnosti o drugima te se korisniku potrebna pomoć u zadovoljenju svih potreba u punom opsegu osigurava u odjelima za pojačanu njegu (tzv.

stacionari) u svim domovima za starije osobe u nadležnosti Grada Zagreba.

Primjer inovativnog pristupa skrbi rad je Doma za starije osobe Maksimir koji je kao pružatelj usluge smještaja, tijekom niza godina zamijetio promjene u strukturi i dobi osoba zainteresiranih za smještaj. Na tom je tragu Dom Maksimir pokrenuo novi pristup u institucionalnom zbrinjavanju osoba starije **životne dobi** – model organiziranog stanovanja u tzv. socijalnom prostoru. Osnovna je pretpostavka ovog modela rada individualni pristup svakom članu takve zajednice uvažavanjem svih navika i potreba korisnika kako bi bilo što manje odstupanja od obiteljskog života na koji je osoba navikla. U „socijalnom prostoru“ središnje je mjesto događanja dnevni boravak, opremljen za zajedničku pripremu i konzumiranje obroka, kao i za sve dnevne aktivnosti, dok su u blizini sobe u koje se korisnici mogu povući kada za to osjete potrebu. Svakako je važno istaknuti kod ovakvog modela rada uključenost članova

obitelji koji na taj način mogu aktivno sudjelovati u brizi za svoje bližnje.

Razvijajući socijalne usluge za oboljele, Grad Zagreb je usmjeren i na podršku članovima njihovih obitelji – neformalnim njegovateljima, prepoznajući njihovu izuzetno važnu ulogu. Od 2016. u okviru Doma za starije osobe Sveti Josip osigurava se stručna i emocionalna te individualna i grupna podrška u okviru savjetovališta pod nazivom *NJE-GOS*. Više informacija o dostupnosti savjetovališta može se pronaći na www.domsvjosip.hr.

Neizostavna je i neprocjenjiva podrška organizacija civilnog društva koje svojim djelovanjem u zajednici uvelike pomaže oboljelima i njihovim obiteljima stručnom podrškom, savjetima i informiranjem, povezujući ih sa ostalim pružateljima skrbi (Hrvatska udruga za Alzheimerovu bolest i dr.). Uloga informiranja javnosti posebice je važna jer senzibilizira građane za potrebe oboljelih i osvještava potrebu ulaganja u zdravlje.

Slijedom navedenog, slobodno možemo reći kako je Grad Zagreb, u suradnji s ustanovama i organizacijama civilnog društva, u skladu s Globalnom poveljom o demenciji koje je i potpisnik, usmjeren na stvaranje zajednice koja osigurava različite usluge za poboljšanje kvalitete života i skrbi osobama oboljelima od Alzheimerove bolesti i drugih demencija te članovima njihovih obitelji.

dr. sc. Romana Galić

Romana.Galic@zagreb.hr;

Andreja Ninić, dipl. soc. radnica

Andreja.Ninic@zagreb.hr

Antonija Bobić Lazić, dipl. soc. radnica

Antonija.Bobic-Lazic@zagreb.hr

Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom Grada Zagreba

